

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

Вяхірсв М.О.

аспірант,

Національна академія державного управління

при Президентові України;

заступник Обухівського міського голови (Київська область)

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СФЕРИ ПЛАНУВАННЯ ІНТЕГРОВАНОГО РОЗВИТКУ ГРОМАД В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ САМОВРЯДНИХ СПІЛЬНОТ

З метою розвитку сучасних самоврядних спільнот процес інтегрованого розвитку громад повинен розумітися як цілісний механізм, у взаємозв'язку і взаємодії його основних елементів. Сьогодні виникає потреба у запровадженні адекватних управлінських інструментів у практику діяльності місцевої влади. В таких умовах є необхідним визначення теоретико-методологічних засад дослідження планування інтегрованого розвитку територіальної громади, ефективність застосування якого визнана досвідом європейських країн. Потреба у запровадженні сучасних управлінських практик стає більш ваговою в сучасних реаліях сьогодення з урахуванням підвищення впливу територіальних громад на рішення органів публічної влади та участі громадян у вирішенні проблемних питань територіального розвитку.

Європейський досвід інтегрованого розвитку громад та його методологічні засади представлений в науковій літературі, але цей досвід потребує аналізу та адаптації. Розвиток місцевого самоврядування в умовах трансформаційних процесів вимагає ґрунтовного вивчення питань методології дослідження сфери планування інтегрованого розвитку громад.

В сучасних умовах розвитку системи місцевого самоврядування відбувається удосконалення теоретико-методологічних засад сфери інтегрованого розвитку громад як українськими науковцями, так і міжнародними експертами. Але основні положення сфери дослідження потребують додаткового обґрунтування та деталізації з урахуванням євроінтеграційних процесів та децентралізація владних повноважень в

Україні. Методологічні підходи до розроблення планів інтегрованого розвитку громад та оцінки результативності виконання цих документів потребують деталізації, у тому числі з використанням напрацьованих країн Європейського Союзу у сфері розвитку територій.

Термін «інтеграція» походить від латинського кореня «*integrum*» – ціле та «*integratio*» – відновлення, що в перекладі означає поєднання, взаємопроникнення, процес взаємозближення, утворення взаємозв'язків, заповнення, возз'єднання, згуртування, об'єднання політичних, економічних, державних і громадських структур у межах регіону, країни, світу. З точки зору територіального розвитку інтеграція визначається як процес об'єднання будь-яких елементів (частин) в одне ціле, процес взаємозближення й утворення взаємозв'язків; згуртування, об'єднання політичних, економічних, державних і громадських структур в рамках регіону, країни, світу [1].

Основні засади інтегрованого розвитку громад та планувальні підходи до територіального розвитку зафіксовано Лейпцизькою хартією «Міста Європи на шляху до сталого розвитку». Лейпцизька хартія «Міста Європи на шляху до сталого розвитку» визначає інтегрований підхід до планування як необхідну основу для довгострокового розвитку європейських міст [2]. Згідно з цим документом, політика інтегрованого розвитку міських територій є процесом, у якому координуються просторові і тимчасові аспекти основних напрямів міського розвитку. Політика інтегрованого розвитку населених пунктів реалізується через так звані інтегровані плани місцевого планування та розвитку. В цих планах визначено просторову, тимчасову і фактичну складову розвитку територій та інтеграцію управлінських практик, планові ресурси для досягнення цілей.

При проведенні аналізу міжнародних форм просторової інтеграції в Європі, В. Павліха та І. Копач зазначають, що важливими документами для просторового розвитку є також Європейська хартія регіонального/просторового планування та Європейська стратегія територіального планування» [3]. Глосарій термінів з питань регіонального розвитку та просторового планування, який було представлено та розглянуто на 14-й сесії Конференції міністрів з питань просторового/ регіонального планування (СЕМАТ), Лісабон, Португалія, 26-27 жовтня 2006 р. інтегроване планування (на відміну від секторального планування) визначає як процес, який поєднує різноманітні заходи з планування на різних рівнях та у різних секторах, що забезпечує можливість ухвалення стратегічних рішень та синоптичний погляд на ресурси та зобов'язання відповідних суб'єктів. Інтегроване планування виконує роль центрального вузла, де сходяться разом інституційні ініціативи та розподіл ресурсів [4].

У Проекті розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції запровадження інтегрованого розвитку громад та затвердження плану заходів з її реалізації» визначається, що інструментом впровадження принципів сталого розвитку, що забезпечує досягнення та реалізацію домовленостей між громадою, владою, бізнесом стосовно довгострокових пріоритетів розвитку громади, є інтегрований розвиток. Запровадження інтегрованого розвитку громад передбачається через стимулювання розроблення із залученням громадськості та зацікавлених сторін та затвердження органами місцевого самоврядування концепцій інтегрованого розвитку громад та планів дій з реалізації їх положень [5]. Інтегрований розвиток міста як той, що обумовлює застосування нового підходу до реалізації його стратегічної політики визначає Чевганова В.Я. Цей підхід є інтегрованим, оскільки поєднує взаємну дію економічного, соціального, екологічного і структурного розвитку міст. Інституціональна основа інтегрованого підходу до оновлення міського середовища визначена Європейською комісією шляхом пілотних проектів, що стосуються міст [6].

Інтегрований розвиток як концепт моделі управління самоврядних територій розглядає Бузун О. В., і вважає його послідовним і комплексним завданням у сфері забезпечення ефективного управління, яке повинно мати паралельні зміни в напрямі публічності, партисипативного та транспарентного розвитку [7]. Така політика інтегрування самоврядних спільнот обумовлює застосування нового підходу до реалізації їх стратегічної політики. Цей підхід є інтегрованим, оскільки поєднує взаємну дію економічного, соціального, екологічного і структурного розвитку територій.

Берданова О.В., Вакуленко В.М. наголошують про необхідність застосування інтегрованого стратегічного підходу до місцевого розвитку взагалі, коли видозмінюються функції, що реалізуються під час планувального процесу, зазнає змін сама роль планування у системі місцевого управління. Воно все більше стає інструментом підвищення конкурентоспроможності територій і регіонів, засобом згуртування різних суб'єктів територіального розвитку навколо нових цінностей і довгострокових пріоритетів. Така активізація планувальної діяльності, з одного боку, є закономірним етапом розвитку регіонів та окремих територій, з іншого – намаганням знайти адекватні інструменти, які б допомагали відповісти на виклики сучасного глобалізованого світу, коли істотно пришвидшуються різноманітні зміни, в тому числі політичні, економічні, соціальні, технологічні, екологічні тощо [8].

Теоретико-методологічні засади як інтегрованого міського розвитку, так і розвитку самоврядних територій визначають пріоритетними якісні параметри формування та використання навколишнього простору,

ефективність середовища проживання населення, результативність використання просторових та земельних ресурсів, багатofункціональність комунікацій на території, активну участь громадян в процесах містобудування, прозорість сфери планування та розвитку територій. Зрозуміло, що багаторівневий підхід в дослідженні сфери планування інтегрованого розвитку громад надає більш повний та ґрунтовний аналіз і, як наслідок, підвищує ефективність застосування різних інструментів та практик місцевого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Інтеграція. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Інтеграція> (дата звернення: 28.04.2021).
2. Лейпцизька Хартія «Міста Європи на шляху сталого розвитку». URL: http://2.auc.org.ua/sites/default/files/leypczka_hartiya.pdf (дата звернення: 29.04.2021).
3. Павліха Н. В. Європейська інтеграція інтересів щодо досягнення перспектив сталого просторового розвитку / Н. В. Павліха, І. В. Копач // Європейська інтеграція: досвід Польщі та України: кол. моногр. / за заг. ред. Н. В. Павліхи. – Луцьк ; Люблін: Drukarnia Kolor Lublin, 2013. – С. 140–158.
4. Регіональний розвиток та просторове планування територій: досвід України та інших держав-членів Ради Європи. Збірник / В. С. Куйбіда, В. А. Негода, В. В. Толкованов. – Київ: Видавництво «Крамар», 2009, 170 с.
5. Проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції запровадження інтегрованого розвитку громад та затвердження плану заходів з її реалізації». URL: <https://www.minregion.gov.ua/base-law/grom-convers/elektronni-konsultatsiyi-z-gromadskisty/proekt-rozporyadzhennya-kabinetu-ministriv-ukrayini-pro-shvalennya-kontseptsiyi-zaprovadzhennya-integrovanogo-rozvitku-gromad-ta-zatverdzhennya-planu-zahodiv-z-yiyi-realizatsiyi> (дата звернення: 29.04.2021).
6. Чевганова В. Я. Європейський досвід інтегрованого розвитку міст / В. Я. Чевганова, О. В. Григор'єва // Економіка і регіон. – 2017. – № 5(66). – С. 10–14.
7. Бузун О. Концепт інтегрованого розвитку самоврядних територій. URL: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2018/2018_04\(39\)/25.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2018/2018_04(39)/25.pdf) (дата звернення: 07.05.2021).
8. Берданова О., Вакулєнко В. Стратегічне планування місцевого розвитку. Практичний посібник / Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні / DESPRO. – Київ: ТОВ «Софія-А». – 2012. – 88 с.